

Kalap és kesztyűk nemezből

Nagy Amarilla Dorka

Nyíregyházi Egyetem – Vizuális Kultúra Intézet

Képi ábrázolás – III. évfolyam

Dr. Tóth Livia DLA/Adjunktus

A kesztyű és a kalap nemezeléssel készültek. Gyerekkoromban már felszínesen megismerkedtem ezzel a technikával. Most mélyebbre hatóan kipróbálhattam a témavezetőm segítségével. Ahogy észrevettem sokan nem kedvelik annyira ezt a módszert, mert nehéz, vizes, kellemetlen szagú esetleg. Gyerekként nekem sem tetszett annyira pont ezek miatt, azonban most megláttam benne a szépséget. Változatos formákat, tárgyakat lehet vele létrehozni, mintha szobrászat lenne. A formai szabadság lehetősége nagy segítség volt a kalapok készítésénél, a kesztyűknél pedig az anyag végleges formatartó szilárdsága volt izgalmas. Az egymásra keresztben tett rétegezéseket meleg víz és szappan kísérte. Majd pedig kiforgatva és a színén is gyúrni, hengerezni kellett. Végezetül pedig a kívánt forma tökéletes beállítása és a száradás következett. A MAG-MA című diplomamunkám részeként készültek ezek a kalapok és kesztyűk. Maga a cím a magma szóból ered, jelentése: felszín alatti, olvadt kőzetanyag. Ez elsősorban utal rejtett érzéseinkre és lehetőségeinkre, arra, hogy milyen sok erő rejlik mindenkinben a felszín alatt, ami pozitív és negatív irányban is megmutatkozhat. Másrészt szójátékként részekre bontva a MAG lényünknek a magjára, lényegére, belsőjére utal, a MA pedig mint ma, egy mindenkorra érvényes örök jelenre utal, ezzel kifejezve, hogy ez a belső lényeg mindig is ott van és lesz.

Egy három ruhából álló koncepció egyik elemének részét képezik a kalapok és kesztyűk. Az a történet, amire felfűztem ezeket a ruhákat a teljesség elfogadásának története. Annak belátása, hogy a jó és a rossz ugyanonnan fakad, egy kört alkot, mint a tyúk meg a tojás vagy a saját farkába harapó kígyó. Amikor ez a kör tudatosodik, pont lesz belőle. Ez a teljesség elfogadása vagy másnéven integráció, egy olyan folyamat, aminek eredményeként az ember megérti, hogy a tudatlan, naiv és vakon hívó szerep ugyanolyan rossz egymagában, mint a képzelt tudástól megvakuló, gonosz, hitevesztettségében pusztító szerep, ám mindkettő része az egésznek és egy teljes személynek. Csak úgy tudjuk a világot teljes egészében megérteni és elfogadni, ha felismerjük, a jó és rossz nem két abszolút ellentétes idea, ugyanannak az érmének két oldalai ezek, egy helyről fakadnak és egymás nélkül nem létezhetnek. Hasonlóan Platón a lelket lovas fogatként való értelmezéséhez, itt is a különböző részeink harmonikus összhangja, összeolvadása a cél. Ahogy a Phaidrosz-ban írja, a lélek három részből álló egész, részei: a kocsihajtó, aki a racionális ész, bölcsesség megtestesítője; az engedelmes ló, aki erős és bátor, de nem önfejű, mindig a kijelölt úton marad; és az önfejű ló, aki a vágyakozás szimbóluma. Platón szerint a lélek egy; nem összetett, nem darabokból áll és ezért nem is pusztulhat el, mert a pusztulás darabokra való szétesés. Ettől függetlenül az egészet alkotó három elem között

fontos fenntartanunk az összhangot, ugyanis csak akkor leszünk kiegyensúlyozottak és hozunk jó döntéseket.

A történet három részét három fő szerepalak megjelenítése adja. Az első az ártatlan, a világ jóságában naivan hívő, álmodozó alak, aki nem törekszik a valóság és objektív igazságainak megismerésére. A tudatlanságot választja gyengeségében, könnyebb ugyanis az alaptalan hitből épített burokban maradnia. Előbb vagy utóbb azonban ez a buborék szét fog pukkanni. Így is történik, amikor a stagnáló ártatlanság szerepéből főszereplőnket egy kellemetlen és fájdalmas esemény, akár valós vagy metaforikus halál, mozdítja ki. Így jutunk el ennek a történetnek a második részéhez, ahol a pusztító düh alakja jelenik meg. Bosszú, harag és hitetlenség a világgal szemben. A buborék megsemmisülése a ló túloldalára való áteséshez vezet, az ártatlan, naiv szerep hirtelen átfordul dühös elutasításba. Ez az eltúlzott negatív oldal, ha nagyon egyszerűsíteni akarunk. Az eddig vakon követett, üres meglátás kudarcot vall, a helyére a régi világnézettel szembeni elutasítás új irányú hiedelmeket szül. A korábbi hit semmiben sem különbözik ettől az újnak mondható hamis tudástól. Azonban a düh ritkán válik olyan fagyosan, szilárdan stagnálóvá, mint egy jól fenntartott ártatlanság-burok. Nem feltétlenül van szükség olyan drámai fordulópontokra, hogy változás következzen be. A fő pozitívuma ennek a szerepnek az egyik legfontosabb negatívumában rejlik, a pusztító energiák kontrollálhatatlanságában. A tűzhöz hasonlóan, a harag sem kényszeríthető megadásra vagy feladásra. A megzabolázhatatlan düh idővel kétélű fegyverré válva gazdája ellen fordul. A harag és a bosszú is önpusztításra hajlamos érzelmek. Mások hibáztatása idővel külső behatás nélkül is önhibáztatásba fordul át, vagy már kezdetben is jelen volt mindkettő. Minél erősebb az önvád, annál természetesebb a minden előli menekülési kényszer. A dühös magányban született hiedelmek még mélyebbre ássák a metaforikus gödröt, még magasabbra törnek a lángok, a menekülési esélyeket az önhibáztatás önbizalom romboló hatása jelentősen csökkenti. A belátás pillanatnyi esőcseppjei azonban nem csak a hiábavalóság érzetét hagyják maguk után, hanem a későbbi mindent elsöprő zivatart előlegezik.

A történetnek ehhez a részéhez kapcsolódnak a kiegészítőim. A kesztyűk és a kalapok nemezeléssel készültek, így elkészítési módjukban és anyagukban is eltérőek az ehhez a szegmenshez készült ruha többi részétől. A különböző technikák és anyagok használata a düh és bosszú zaklatott hullámaint hivatott érzékeltetni, valamint fokozza a fojtogató érzést, amit a felső hagymaszoknyából előbukkanó nagy alsósoknyja okoz. A kalap – ami tudatosan hasonlít középkori női fejviseletekre – a letakart fülekkel a harag süketségét jelképezi, emellett szarv jellege ördögi utalásként is értelmezhetővé teszi. A kesztyűk hasonlóképpen utalnak –

anyagbéli tulajdonságaik miatt – a bosszú merev, megbilincselő ugyanakkor nagyon elszigetelő jelenségére. A másik kalap végül kikerült a végleges diplomamunkámból. Inkább egy udvari bolond csengős sapkájára hasonlít, így a történet háttérének megszilárdulása után nem éreztem már odaillőnek. A kesztyű és a kalap színe megegyezik a ruha egészen különböző textúrákban átívelő színnel. A piros különféle árnyalatai, ami a tűz, harag és düh, ugyanakkor emellett az erő színe is. A vörös minden esetben transzformatív, átalakító energiát képvisel, ahol ott van a düh és a harag, ott van az átfordulás és a felszabadulás esélye is.

Az ezután következő harmadik, lezáró részben megérkezik a zivatar, parázsló hamuvá apasztva a lángokat. Ez a teljesség fejezete, az ideális végkifejlet. Kezdetben rezignált, a bosszú tüzéhez képest elkeserítően magányos a kiégett hamu, a hideg, amit az eső hozott. A beletörődés első, mindenről lemondó hulláma után az egész átlátásának ideje következik. A szélsőséges érzelmek megélésének képessége pozitivitásuktól vagy negativitásuktól függetlenül fontos emberi képesség. Elvezet az örök tanuláshoz, hogy ezek az érzések – a jó és a rossz – ugyanott születnek, az érem két ellentétes, de elválaszthatatlanul, örökre összekapcsolódó oldala. A folyamat elengedhetetlen része tehát belátni, hogy nincs fény árnyék nélkül. Akár egy villám, a sötétből előtűnő világosság állandó körforgása. Az időtlen kettősség elfogadása csak az egész igazságában való hit által lehetséges. Platónnak a lovas fogatot a lélekhez hasonlító elméletével azonosan, ebben az esetben is a teljesség csak az egyensúly megteremtésével tartható fent. Nem lehet megtagadni sem a negatív, sem a pozitív érzéseket, ebből következik, hogy a jó és a rossz önálló fogalomként való létezése lehetetlen. Egyrészt nagy, univerzális szinten, másrészt kisebb, személyes szinten. Mivel se jó, se rossz nem létezik, így minden egy. Ennek következménye, hogy semmi nem lehet csak az egyik és nem is pusztíthatják el egymást.

A történetem másik gerincét a Hannibal című 2013-2015-ig futó amerikai pszichológiai horror- és bűnügyi sorozatban megtalálható teáscsésze motívum adja. Ez több mindent reprezentál: az egyik mellékszereplő sorsát, a két főszereplő kapcsolatát, az ember isteni hatalomra való törekvésének végső korlátait vagy éppen a sors visszafordíthatatlan, elkerülhetetlen akaratát. Számomra ez az utóbbi értelmezés a legkifejezőbb és leginkább megindító. A vissza nem állítható, helyre nem hozható dolgok fájdalmassága mély és sajátos inspiráló erő a számomra. A sorozatban a metaforikus teáscsésze összetörik, majd kis híján ismét összeáll, a sors tragikuma azonban végül megakadályozza ezt és így minden, amit addig felépített a történet, széthullik a csészével együtt. Jelen helyzetben – az általam alkotott érzelmi történet során, amit diplomamunkámnak nevezek – a csésze az első részben drámaian összetörik a főszereplő alakjának megtörésével párhuzamosan. A folytatásban a teáscsésze sorsa meghatározhatatlan,

míg végül a befejező részben váratlanul ismét teljes lesz. Azonban ez már nem ugyanaz a csésze, mint a történet elején volt, hiába hasonlít az eredeti alakjára. A megtörés és összeállítás nyomait viselve születik egy újfajta egész. Ez az új teljesség vagy ellentmondott a sorsnak és azt meghaladva, saját akaratának menetébe irányítva felülmúlta; vagy pedig a sorsunk megváltoztathatatlansága igaz és mindvégig ez volt a valódi akarata a sorsnak, a helyes út. Ezáltal univerzális igazsággá emelve, hogy nem lehetetlen a kijavíthatatlan dolgok helyreállítása. A metaforikus teáscsésze útja jelen esetben a történetem szereplőjének változásaival párhuzamos, így ránk emberekre vetítve is megállja a helyét.

A jövőben szeretnék még nemezzel dolgozni, mert véleményem szerint nagyon kreatív és érdekes kifejezésmodot lehet vele elérni. Az ehhez hasonló nem mindennapi alakú kalapoknál nagyon hasznos technika. Valamint a kesztyű sem lett volna ilyen textúrás és különleges tartású, ha nem így készül. Egy régi, tradicionális megoldás, mellyel számtalan modern ötletet lehet megvalósítani.